

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-3(27)-84-90

УДК 658.14

JEL Classification: L60; L69

Наталія Островська

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри публічних,
корпоративних фінансів та фінансового посередництва
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
E-mail: n.ostrovska@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-7259-7403>
ResearcherID: <https://publons.com/researcher/3342699/natalia-ostrovska>
Scopus Author ID: [56606207800](https://publons.com/researcher/3342699/natalia-ostrovska)

Антон Чуб

доктор юридичних наук, докторант
Міжнародний науково-технічний університет академіка Юрія Бугая (Київ, Україна)
E-mail: anton.chub2021@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-6900-4865>

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ
В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ
НА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ПРОДОВОЛЬЧИМИ РЕСУРСАМИ**

У статті доведено, що підприємства АПК відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, тому практична значущість впливу зовнішньої торгівлі на її стан переходить також у площину соціальної відповідальності та підкреслює важливість ефективної регуляторної політики держави в цьому питанні. Доведено необхідність об'єднання існуючих показників оцінки впливу зовнішньої торгівлі в АПК на забезпеченість продовольчими ресурсами в узагальнюючий показник. Такий підхід дозволить дати узгоджену оцінку щодо ефективності функціонування агропромислового комплексу України, із забезпечення потреб внутрішнього споживання та кінцевого попиту. За результатами проведеного дослідження було запропоновано факторну модель для оцінки забезпеченості потреб економіки продовольчими ресурсами. Цей показник виходив із необхідності, по-перше, задоволення внутрішнього попиту за рахунок власного виробництва, по-друге, забезпечення населення основними групами продуктів харчування в межах рекомендованих обсягів. Окрема увага при побудові вказаної моделі було приділено зовнішньоекономічній діяльності та впливу експорту й імпорту на зазначені індикатори. Науковою новизною даної роботи є побудова факторної моделі для визначення впливу зовнішньої торгівлі в агропромисловому комплексі України на забезпеченість продовольчими ресурсами як внутрішнього споживання, так і кінцевого попиту на основі статистичних балансів споживання, що на відміну від існуючих дозволяє виконувати кількісну оцінку та обґрунтовувати сценарії державної регуляторної діяльності в зовнішній торгівлі.

Ключові слова: регуляторна політика; соціально-економічний розвиток; зовнішня торгівля; продовольча безпека.

Бібл.: 14.

Постановка проблеми. Підписання Україною у 2014 р. Угоди про асоціацію з країнами Європейського Союзу [1] відкрило вітчизняним виробникам широкі можливості щодо виходу на міжнародні ринки та розширення експортного потенціалу. Більша частина цієї Угоди присвячена створенню зони вільної торгівлі на міждержавному рівні. Водночас її впровадження не тільки дозволило планомірно усувати технічні бар'єри для вітчизняних експортерів, але й відкрило внутрішній ринок для європейського імпорту, що сприяло посиленню конкуренції [2]. Агропромисловий комплекс України є активним учасником цього процесу, що зумовлює актуальність дійсного дослідження. Зважаючи на те, що підприємства АПК відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, практична значущість впливу зовнішньої торгівлі на її стан переходить також у площину соціальної відповідальності та підкреслює важливість ефективної регуляторної політики держави в цьому питанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу стану зовнішньоекономічної діяльності агропромислових підприємств присвячено роботи В. Гейця, О. Ковінько, С. Сегеди та інших вітчизняних науковців [2-4]. Так, за даними 2019 р. частка експорту продукції АПК у сукупному експорті продукції всією економікою складала близько 36 %, що є важливою складовою міжнародної торгівлі України та фактором забезпечення позитивного платіжного балансу.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Дослідженням перспектив та тенденцій зовнішньої торгівлі продукцією АПК у своїх наукових працях займалися: А. Брояка, О. Головачова, О. Висоцька, В. Нелеп та інші [5-8]. Окрему увагу впливу вступу України до Світової організації торгівлі на АПК було присвячено в роботах С. Семіва та У. Ясніцької [9]. Автори відзначають високий експортний потенціал, який необхідно розвивати й надалі.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Дослідження впливу зовнішньої торгівлі в агропромисловому комплексі на забезпеченість продовольчими ресурсами є достатньо глибоко вивчено вченими. У межах цієї статті акцент зроблено на побудові факторної моделі та визначенні впливу зовнішньої торгівлі в агропромисловому комплексі України на забезпеченість продовольчими ресурсами як внутрішнього споживання, так і кінцевого попиту.

Мета статті. Метою статті є побудова факторної моделі та визначення впливу зовнішньої торгівлі в агропромисловому комплексі України на забезпеченість продовольчими ресурсами як внутрішнього споживання, так і кінцевого попиту.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження впливу зовнішньої торгівлі в АПК на забезпеченість продовольчими ресурсами, використовувались відкриті дані Державної служби статистики України [10]. При складанні балансів забезпеченості населення продовольчими ресурсами, у практиці статистики сільського господарства застосовується таке співвідношення:

$$НПР = ВПР, \quad (1)$$

де $НПР$, $ВПР$ – відповідно, надходження та використання продовольчих ресурсів у звітному періоді за кожною групою основних продуктів харчування.

До джерел надходження продовольчих ресурсів належать власне виробництво та імпорт:

$$НПР = ВП + I_m, \quad (2)$$

де $ВП$, I_m – відповідно обсяги виробництва та імпорту продовольчих ресурсів у звітному періоді.

У свою чергу, напрями використання продовольчих ресурсів представлені експортом, зміною запасів та внутрішнім використанням:

$$ВПР = E + \Delta Z + ВПР_{внутр}, \quad (3)$$

де E – обсяг експорту продовольчих ресурсів; ΔZ – зміна запасів, як різниця між залишком на кінець та початок звітного періоду; $ВПР_{внутр}$ – обсяг внутрішнього використання.

Залежно від виду продукції, обсяг внутрішнього використання $ВПР_{внутр}$ складається з:

- витрат на корм тваринам та невиробничих витрат (B_T);
- витрат на посіви, або посадку (B_{II});
- переробка на нехарчові цілі, або переробка винограду на вино (II_{HC});
- фонд споживання – продукція агропромислового комплексу, яка безпосередньо споживається наявним населенням тощо (ΦC).

Для аналізу забезпеченості економіки країни продовольчими ресурсами, згідно [10], використовується відносний показник інтенсивності:

$$Z_{ВПР} = \frac{ВП}{ВПР_{внутр}} \times 100\% = \frac{ВП}{B_T + B_{II} + II_{HC} + \Phi C} \times 100\%, \quad (4)$$

де $Z_{ВПР}$ – рівень забезпеченості внутрішнього використання власним випуском, %.

Цей показник характеризує можливості власного виробництва агропромислового комплексу для покриття потреб із забезпечення внутрішнього попиту на нього та інтерпретується таким чином:

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

– $Z_{ВВП} < 100\%$ – економіка країни є імпортозалежною від постачання додаткових обсягів даних продовольчих ресурсів, оскільки наявні виробничі потужності агропромислового комплексу не дозволяють повною мірою задовольняти попит на внутрішньому ринку;

– $Z_{ВВП} \geq 100\%$ – власний випуск повністю покриває як виробничі потреби АПК, так і фонд споживання продовольчих ресурсів населенням країни. Залишок, що утворюється, може бути спрямований на поповнення існуючих обсягів запасів та державних резервів, а також на розвиток експортного потенціалу цього сектору економіки.

Серед недоліків розглянутого показника (4) слід визначити такі:

– не відображає реального рівня забезпеченості потреб населення в продуктах харчування. У цьому разі обсяг фонду споживання протягом звітного періоду є результатом ринкового ціноутворення на основі наявних попиту та пропозиції товарів на ринку, з урахуванням власного виробництва та імпорту. З іншого боку, існують затверджені Наказом Міністерства охорони здоров'я України норми фізіологічних потреб населення у продовольчих ресурсах [11]. Якщо ринкова ціна на основні продукти харчування на внутрішньому ринку встановлюється занадто високою, існують ризики виникнення ситуації, коли дійсний фонд споживання буде поступатись необхідним фізіологічним потребам населення. У такому випадку рівень забезпеченості $Z_{ВВП}$ може мати високі значення $Z_{ВВП} \geq 100\%$, однак більшість продукції АПК буде експортуватись, а задоволення фізіологічних потреб – залишатись низьким;

– розглянутий показник (4) не дозволяє дослідити вплив зовнішньої торгівлі в АПК на реальну забезпеченість населення продовольчими ресурсами відповідно до рекомендованих норм.

Це, у свою чергу, не дає змогу формувати пріоритети державної регуляторної політики в цій сфері. Інструментами такого регулювання є митно-тарифне та нетарифне управління, що не суперечить Угоді про асоціації з країнами Європейського Союзу, а також методи стимулювання розвитку внутрішнього ринку.

Зважена та економічно обґрунтована державна регуляторна політика дозволяє збільшити фонд споживання продовольчих ресурсів за рахунок помірних експортних обмежень, з відповідними механізмами компенсації недоотриманого доходу підприємствам АПК [12; 13; 14].

Враховуючи вказані недоліки, для узагальнюючої оцінки рівня забезпеченості населення продовольчими ресурсами, показник (4) у межах цієї роботи пропонується розширити таким:

$$Z_{НПР} = \left(\frac{\Phi C}{ЧН} / РНС \right) \times 100\%, \quad (5)$$

де $Z_{НПР}$ – рівень забезпеченості населення продовольчими ресурсами, %; $ЧН$ – середньорічна чисельність населення, тис. осіб; $РНС$ – раціональна річна норма споживання продовольчих ресурсів, у розрахунку на 1 особу.

Значення цього показника інтерпретуються таким чином:

– $Z_{НПР} < 100\%$ – річна забезпеченість населення країни відповідною групою основних продуктів харчування, в розрахунку на 1 особу, поступається рекомендованому середньому обсягу споживання;

– $Z_{НПР} \geq 100\%$ – середній обсяг споживання відповідної групи продуктів харчування, в розрахунку на 1 особу, не поступається раціональній нормі, що є позитивним.

Отже, перший розглянутий індикатор $Z_{ВВП}$ характеризує можливості виробничих потужностей АПК покривати потреби внутрішнього ринку у продовольчих ресурсах, які визначаються ринковим ціноутворенням. У свою чергу, другий індикатор $Z_{НПР}$ свідчить про достатність споживання населенням продовольчих ресурсів, у межах прийнятих раціональних норм.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Їхнє об'єднання в узагальнюючий показник дозволить дати узгоджену оцінку щодо ефективності функціонування агропромислового комплексу України, із забезпечення потреб внутрішнього споживання та кінцевого попиту. При обґрунтуванні форми залежності узагальнюючого показника, слід виходити з його економічного змісту:

– якщо обсяг власного виробництва задовольняє внутрішнє використання в повному обсязі ($Z_{ВІР} \geq 100\%$), однак фонд споживання не відповідає фізіологічним потребам населення ($Z_{НІР} \geq 100\%$), це свідчить про невиконання підприємствами АПК своїх функцій з забезпечення продовольчої безпеки держави;

– якщо фонд споживання повністю задовольняє фізіологічні потреби середньорічної чисельності наявного населення ($Z_{НІР} \geq 100\%$), однак низький обсяг виробництва не здатний забезпечити внутрішнє використання ($Z_{ВІР} \ll 100\%$), це свідчить про високий рівень імпортозалежності в АПК та низький рівень продовольчої безпеки.

Зазначеним особливостям відповідає мультиплікативна форма залежності результативного показника від факторів. Однак її побудова має певні труднощі методичного характеру. Раніше зазначалось, що нижня межа області визначення обох індикаторів дорівнює нулю, а верхня – обмежень не має. Тому в економіко-статистичному аналізі в таких випадках виконують процедуру нормування. З цією метою будемо використовувати метод заліку.

$$Z'_{ВІР} = \min\left(\frac{ВІ}{B_T + B_{II} + \Pi_{HI} + \Phi C}; 1\right), \quad Z'_{НІР} = \min\left(\frac{\Phi C}{\text{ЧН}} / PHS; 1\right), \quad (6)$$

де $Z'_{ВІР}$, $Z'_{НІР}$ – відповідно, нормовані значення індикаторів $Z_{ВІР}$ та $Z_{НІР}$.

Тоді узагальнюючий показник забезпеченості продовольчими ресурсами буде обчислюватись за формулою:

$$Z_{ІР} = Z'_{ВІР} \times Z'_{НІР}, \quad (7)$$

де $Z'_{ВІР}$, $Z'_{НІР}$ – відповідно, нормовані значення індикаторів $Z_{ВІР}$ та $Z_{НІР}$.

Обчислений таким чином показник $Z_{ІР}$ буде приймати значення на відрізку $[0; 1]$ та повинний максимізуватись. Значення $Z_{ІР} = 1$ буде означати, що обидва фактори мають рівень, не нижчий 100%.

Вплив зовнішньої торгівлі агропромислового комплексу України на цільовий показник можна визначити, якщо в балансове рівняння (1) підставити його ліву та праву частини (2) та (3) і виразити з нього величину фонду споживання. Тоді ΦC буде дорівнювати:

$$\Phi C = ВІ + I_m - E - \Delta Z - B_T - B_{II} - \Pi_{HI}, \quad (8)$$

Далі підставимо знайдений ΦC у рівняння (4) та (5). Відповідно, показники $Z_{ВІР}$ та $Z_{НІР}$ набудуть вигляду:

$$Z_{ВІР} = \frac{ВІ}{ВІ + I_m - E - \Delta Z} \times 100\%, \quad (9)$$

$$Z_{НІР} = \left(\frac{ВІ + I_m - E - \Delta Z - B_T - B_{II} - \Pi_{HI}}{\text{ЧН}} / PHS \right) \times 100\%, \quad (10)$$

Нормування отриманих індикаторів та розрахунок узагальнюючого показника $Z_{ІР}$, виконується так само, за формулами (6) та (7). У результаті ми отримали рівняння, за допомогою яких можна виконувати оцінку забезпеченості країни продовольчими ресурсами, з урахуванням впливу зовнішньої торгівлі. Фактично, державна регуляторна політика у сфері міжнародної діяльності здатна забезпечити вищий рівень продовольчої безпеки, шляхом максимізації показника $Z_{ІР}$.

Висновки і пропозиції. Підводячи підсумок, за результатами проведеного дослідження було запропоновано факторну модель для оцінки забезпеченості потреб економіки продовольчими ресурсами. Цей показник виходив з необхідності, по-перше, задоволення внутрішнього попиту за рахунок власного виробництва, по-друге, забезпечення населення основними групами продуктів харчування в межах рекомендованих обсягів. Окрема увага при побудові вказаної моделі було приділено зовнішньоекономічній діяльності та впливу експорту й імпорту на зазначені індикатори. Науковою новизною даної роботи є побудова факторної моделі для визначення впливу зовнішньої торгівлі в агропромисловому комплексі України на забезпеченість продовольчими ресурсами як внутрішнього споживання, так і кінцевого попиту на основі статистичних балансів споживання, що на відміну від існуючих дозволяє виконувати кількісну оцінку та обґрунтовувати сценарії державної регуляторної діяльності в зовнішній торгівлі.

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.
2. Геєць В. М. Можливості і застереження щодо наслідків уведення в дію положень угоди про асоціацію між ЄС та Україною: наук. доп. НАН України / В. М. Геєць, Т. О. Осташко, В. О. Точилін; ДУ «Ін-т екон. та прогноз. – К., 2013. – 98 с.
3. Ковінько О. Зовнішньоекономічна діяльність аграрних підприємств [Електронний ресурс] / О. Ковінько // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – № 5. – С. 40–54. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_6.
4. Сегеда С. А. Аграрно-продовольча продукція в товарній структурі зовнішньої торгівлі України / С. А. Сегеда // Економіка АПК. – 2019. – № 2. – С. 73.
5. Брояка А. А. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК / А. А. Брояка // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуал. питання науки і практики. – 2020. – № 1. – С. 146–159.
6. Головачова О. С. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі продукцією АПК [Електронний ресурс] / О. С. Головачова // Економіка та держава. – 2013. – № 1. – С. 64-66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2013_1_19.
7. Нелеп В. М. Перспективи експорту продукції сільського господарства і харчової промисловості України / В. М. Нелеп, О. М. Висоцька // Економіка АПК. – 2014. – № 3. – С. 72.
8. Strategy of Innovative Development as an Element to Activate Innovative Activities of Companies [Electronic resource] / L. Zavidna, P. Makarenko, G. Chepurda, O. Lyzunova, N. Shmygol // Academy of Strategic Management Journal. – 2019. – Vol. 18, Is. 4. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/strategyof-innovative-development-as-an-element-to-activate-innovative-activitiesof-companies-8385.htm>.
9. Семів С. Р. Вплив вступу України до Світової організації торгівлі на ринок агропромислової продукції / С. Р. Семів, У. М. Ясніцька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. – С. 280-283.
10. Прокопенко О. М. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України : статистичний збірник / О. М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2020. – 60 с.
11. Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 р. № 1073. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17>.
12. Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting / С. Е. Grigoraş-Ichim, С. G. Cosmulese, D. Savchuk, A. Zhavoronok // Economic Annals-XXI. – 2018. – № 173(9-10). – Рр. 60-67.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

13. Problems of competitive development of industry in Ukraine [Electronic resource] / Marhasova V., Shmygol N., Galtsova O., Solovyov O., Zhavoronok A. // *European Journal of Accounting, Finance & Business*. – 2020. – № 14(24). – Access mode: http://www.accounting-management.ro/getpdf.php?paperid=24_10.

14. Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation / A. Viknianska, D. Kharynovych-Yavorska, M. Sahaidak, A. Zhavoronok, V. Filippov // *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. – 2021. – № 4. – Pp. 150-157.

References

1. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [On ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other], Law of Ukraine № 1678-VII (on September 16, 2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.

2. Heiets, V.M., Ostashko, T.O., & Tochylin, V.O. (2013). *Mozhlyvosti i zasterezhennia shchodo naslidkiv uvedennia v diiu polozhen uhody pro asotsiatsiiu mizh YeS ta Ukrainoiu: nauk. dop. NAN Ukrainy [Geets VM, Ostashko TO, Tochilin VO Possibilities and reservations regarding the consequences of the implementation of the provisions of the Association Agreement between the EU and Ukraine: Science. ext. NAS of Ukraine]*. DU «In-t ekon. ta prohnozuv.».

3. Kovinko, O. (2016). Zovnishnoekonomichna diialnist ahrarnykh pidpriemstv [Foreign economic activity of agricultural enterprises]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, (5), 40–54. http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_6.

4. Sehedra, S.A. (2019). Ahrarno-prodovolcha produktsiia v tovarnii strukturii zovnishnoi torhivli Ukrainy [Agricultural and food products in the commodity structure of foreign trade of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of agro-industrial complex*, (2), 73.

5. Broiaka, A.A. (2020). Perspektyvy rozvytku zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv APK [Prospects for the development of foreign economic activity of agricultural enterprises]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual. pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: current. issues of science and practice*, (1), 146–159.

6. Holovachova, O.S. (2013). Tendentsii rozvytku zovnishnoi torhivli produktsiiei APK [Trends in foreign trade in agricultural products]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, (1), 64-66. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2013_1_19.

7. Nelep, V.M., & Vysotska, O.M. (2014). Perspektyvy eksportu produktsii silskoho hospodarstva i kharchovoi promyslovosti Ukrainy [Prospects for export of agricultural products and food industry of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of agro-industrial complex*, (3), 72.

8. Zavidna, L., Makarenko, P. M., Chepurda, G., Lyzunova, O., & Shmygol, N. (2019). Strategy of Innovative Development as an Element to Activate Innovative Activities of Companies. *Academy of Strategic Management Journal*, 18(4). <https://www.abacademies.org/articles/strategyof-innovative-development-as-an-element-to-activate-innovative-activitiesof-companies-8385.htm>

9. Semiv, S.R., & Yasnitska, U.M. (2011). Vplyv vstupu Ukrainy do Svitovoi orhanizatsii torhivli na rynek ahropromyslovoi produktsii [The impact of Ukraine's accession to the World Trade Organization on the market of agro-industrial products]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 21.10, 280-283.

10. Prokopenko, O.M. (2020). Balansy ta spozhyvannia osnovnykh produktiv kharchuvannia naselenniam Ukrainy: Statystychnyi zbirnyk [Balances and consumption of basic food products by the population of Ukraine: Statistical collection]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*.

11. Pro zatverdzhennia Norm fiziolohichnykh potreb naselennia Ukrainy v osnovnykh kharchovykh rehovynakh i enerhii [On approval of the Norms of physiological needs of the population of Ukraine in basic nutrients and energy], Order of the Ministry of Health of Ukraine № 1073 (on September 3, 2017). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17>.

12. Grigoraș-Ichim, C.E., Cosmulese, C.G., Savchuk, D., & Zhavoronok, A. (2018). Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting. *Economic Annals-XXI*, 173(9-10), 60-67.

13. Marhasova, V., Shmygol, N., Galtsova, O., Solovyov, O., & Zhavoronok, A. (2020). Problems of competitive development of industry in Ukraine. *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 14(24). http://www.accounting-management.ro/getpdf.php?paperid=24_10.

14. Viknianska, A., Kharynovych-Yavorska, D., Sahaidak, M., Zhavoronok, A., & Filippov, V. (2021). Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (4), 150-157.

Отримано 22.08.2021

UDC 658.14

Natalia Ostrovska

Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public, Corporate Finance and Financial Intermediation

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

E-mail: n.ostrovska@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-7259-7403>

Researcher: <https://publons.com/researcher/3342699/natalia-ostrovska>

Scopus Author ID: [56606207800](https://orcid.org/0000-0002-7259-7403)

Anton Chub

Doctor of Law, Doctoral Student (Economics)

IHE «Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University» (Kyiv, Ukraine)

E-mail: anton.chub2021@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-6900-4865>

THE INFLUENCE OF FOREIGN TRADE IN THE AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE ON THE SECURITY OF FOOD RESOURCES

The article proves that agro-industrial enterprises play a key role in ensuring food security of the state, so the practical significance of the impact of foreign trade on its condition also shifts to the plane of social responsibility and emphasizes the importance of effective regulatory policy. The paper proves the need to combine the existing indicators for assessing the impact of foreign trade in the agro-industrial complex on food security in a generalized indicator. This approach will allow to give a coherent assessment of the efficiency of the agro-industrial complex of Ukraine, to meet the needs of domestic consumption and final demand. It is noted that when substantiating the form of dependence of the generalizing indicator, one should proceed from its economic content: if the volume of own production satisfies domestic use in full, but the consumption fund does not meet the physiological needs of the population, it indicates non-fulfillment of food security; if the consumption fund fully meets the physiological needs of the average annual population, but low production is not able to provide domestic use, it indicates a high level of import dependence in agriculture and low food security. I based on the results of the study, a factor model was proposed to assess the supply of food resources to the economy. This indicator was based on the need, firstly, to meet domestic demand through its own production, and secondly - to provide the population with basic food groups within the recommended volumes. Particular attention in the construction of this model was paid to foreign economic activity and the impact of exports and imports on these indicators. The scientific novelty of this work is the construction of a factor model for determining the impact of foreign trade in the agro-industrial complex of Ukraine on food resources of both domestic consumption and final demand based on statistical balances of consumption, which in contrast to existing quantitative assessment and justify scenarios in foreign trade.

Keywords: regulatory policy; socio-economic development; foreign trade; food security.

References: 14.